

הלכה למעשה ולמשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

תוכן

- א. ונתינה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתין לא שותות ולא נוטלות כתובה.....1
- ב. ואלו לא שותות ולא נוטלות כתובה האומרת טמאה אני ושבאו לה עדים שהיא טמאה והאומרת אני שותה.....2
- ג. אמר בעלה אני משקה ושבעלה בא עליה בדרך נוטלות כתובה ולא שותות.....3
- ד. מתו בעליהן עד שלא שתו ... או שותות או לא נוטלות כתובתן.....4
- ה. מעוברת חבירו ומניקת חבירו ... יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן.....4
- ו. איילונית וזקינה ושאינה ראויה לילד לא נוטלות כתובה ולא שותות.....5
- ז. אשת כהן שותה ומותרת לבעלה.....5
- ח. אשת פרים שותה.....5
- הלכה למעשה.....6
- ט. ע"י כל עריות מקנין חוץ מן הקטן וממי שאינו איש.....6
- י. ואלו שב"ד מקנין להן מי שנתחרש בעלה או נשתטה או שהיה חבוש בבית האסורין לא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מכתובתה.....6
- הלכתא למשיחא.....7
- יא. משקדמה שכיבת בעל לבועל ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל.....7
- הלכה למעשה.....7
- יב. לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה.....7

דף כד.

הלכתא למשיחא

א. ונתינה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתין לא שותות
ולא נוטלות כתובה

כבר התבאר לעיל דף כג: שלהלן דף כח. יבואר בעזה"ת שכל איש שבא¹ ביאה אסורה מימיו אחר שהגדיל, אין המים המאריים בודקין את אשתו, שנ' (במדבר ה פסוק לא) וְנָקָה הָאִשָּׁה מֵעֵוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא אֶת עֲוֹנָהּ, בזמן שהאיש מנוקה מעון האשה נושאה את עונה.

¹ רמב"ם הלכות סוטה פרק ב הלכה ח ט

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מַסְבֵּת סוּטָה

לפיכך² אם היתה אשתו אסורה עליו מחייבי לאוין או מחייבי עשה אפילו שנייה וקנא לה ונסתרה אינה שותה אלא תצא בלא כתובה ותהיה אסורה עליו אף משום זה.

וי"א³ שגם אם בא ביאה אסורה מימיו אחר שהגדיל, המים המאחרים בודקין את אשתו ואינם בודקים אלא אם בא עליה אחר שנסתרה, רולם אין המים בודקים כל שאינה ראויה לאישות, ולפיכך אם היתה אשתו אסורה עליו מחייבי לאוין או מחייבי עשה אפילו שנייה, וקנא לה ונסתרה אינה שותה אלא תצא בלא כתובה ותהיה אסורה עליו אף משום זה.

ב. ואלו לא שותות ולא נוטלות כתובה האומרת טמאה אני ושבאו לה עדים שהיא טמאה והאומרת אני שותה

אשה שקינא⁴ לה ונסתרה אין כופין אותה לשתות, אלא אם רצת ואמרה הין נטמאתי תצא בלא כתובה ונאסרה על בעלה לעולם ואינה שותה, וכן אם אמרה אני טמאה ואני שותה אין כופין אותה לשתות, ותצא בלא כתובה⁵.

² ואיכא לעיוני טובא אליבא דרבינו ז"ל מאי האי דנקט מתניתין אלמנה לכ"ג כו' דהיינו שנשא אשה באיסור תיפוק ליה דאפילו עבר עבירה אחת בימיו משהגדיל שוב אין המים בודקין אותו וכ"ש זה דכל ימיו באיסור קאי. והנראה דנקט הני משום דבעי למיתני ולא נוסלת כתובה ומי שבא ביאה אסורה דקי"ל דאין משקין אותה מ"מ אינה מפסדת כתובתה וכמ"ש רבינו לעיל בריש פירקין דאם בא עליה בעלה אחר שנסתרה ה"ז אינה שותה ונוטלת כתובה ודין זה הוא משנה ערוכה בר"פ ארוסה ומעמא דאינה שותה הוא משום דאינו מנוקה מעון דהא סומה אסורה היא עליו עד שתשתה. אלא דאלמנה לכ"ג ודכוותיהו כיון דבסיבתן אינן ראויות לשתות אף דאין האיש מנוקה מעון אינן נוטלות כתובה. משנה למלך שם הלכה ח

³ רש"י ז"ל דפירש דמעמא דמתני' הוא משום דכתיב כי תשטה אשתו בראויה לאישות הכתוב מדבר וכתב דהכי תניא בספרי. וכן פי' רבי' עובדיה ז"ל ע"ש. ועלה בדעתי לומר דאפשר דרש"י ז"ל מודה לדינו דרבינו דכל מי שבא ביאה אסורה דאין המים בודקין את אשתו ומה שכתב דבראויה לאישות הכתוב מדבר הוא כדי לתת טעם למה שאינה נוטלת כתובה הא ליתא דהא כתובה אינה מן התורה ואפילו לרשב"ג דאמר בפרק בתרא דכתובות דכתובת אשה דאורייתא כבר כתבו הראשונים דלאו משום דאורייתא היא אלא דאית ליה סמך מן התורה. אשר ע"כ נ"ל דרש"י ז"ל חולק בדין זה דרבינו ולא מצאתי בשום מקום שיאמר רש"י דבשביל עבירה אחרת שלא יבדקו המים את אשתו. ובפ"ק דשבועות (דף ה') שהביאו ברייתא זו פירש"י שבא עליה אחר שנסתרה וכן בפ"ו דיבמות (דף נ"ח) ובפ"ק דקידושין (דף כ"ז) בכל מקומות אלו פירש"י דבא עליה אחר שנסתרה יע"ש. ופשטיה דקרא בהכי מיירי דהא ונקה האיש מעון הוא ללמד שקודם לכן היה בו עון אם בא עליה וכמ"ש רש"י בפירוש החומש ועל זה סיים הכתוב ואמר והאשה החיה תשא את עונה דהיינו שיבדקה המים אבל משום ביאה אחרת לא מצינו שתהא מעכבת שלא תבדק. משנה למלך שם.

⁴ רמב"ם שם פרק ב הלכה א

⁵ כתב הכ"מ דמשמע לרבינו דכל שאמרה אני שותה אף על פי שלא אמרה בפירוש טמאה אני מפסדת כתובה דכיון שפחדה מלשתות מוכחא מילתא שהיא טמאה ודאי והכי מוכח בפ' היה נוטל דף כ' ע"א כיון דאמרה אני שותה טמאה אני קאמרה וע"ש ועוד דבעידי סתירה לחוד מפסדת כתובתה כדאי' בירושלמי ומייתי ליה הכ"מ לעיל בפ"א הל' ב' ע"ש וגדולה מזו כתב ברפ"ב דאפילו אמרה אני טמאה ואני שותה שתצא בלא כתובה ועיין ספכ"ד מהלכות אישות ושוב מצאתי בפרק ארוסה משנה שלימה דקתני ואלו לא

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

ג. אמר בעלה איני משקה ושבעלה בא עליה בדרך נוטלות כתובה ולא שותות

אם אמר בעלה⁶ איני רוצה להשקותה⁷, או שבעלה בעלה אחר שנסתרה⁸,
הרי זו אינה שותה ונוטלת כתובתה⁹ ויוצאה¹⁰, והיא אסורה עליו לעולם.

שותות ולא נוטלות כתובה האומרת איני שותה ותימה על הכ"מ שנעלם ממנו זה ודוק. הדושי מים חיים שם
פרק ג הלכה ב

⁶ רמב"ם שם פרק ב

⁷ אלא דקשה קצת דרבינו פסק פ"א דין ב' דבזמן שאין מי סוטה תצא בלא כתובה א"כ הכא נמי כשאין בעלה
רוצה להשקותה אמאי לא תפסיד כתובתה דהו"ל בזמן שאין שם מי סוטה וי"ל דהכא שאני שעיקב השתיה
בא על ידו, ועוד דכל אחד יאמר כן לפטור עצמו מלפרוע כתובתה, ואינו בדין שתפסיד כתובתה. מעשה רקח
שם

⁸ וכי תימא בא עליה בעלה לאחר שנסתרה אמאי נוטלת כתובה והלא היא היתה סבה שלא תשתה. הא לא
קשיא כלל משום דשאני בא עליה בעלה דהיא אומרת שהיא טהורה ואין כאן איסור כלל אבל לדידה הוא
מוזהר עליה בלאו הבא מכלל עשה ואפילו אם היא טהורה נענש בב"ד של מעלה וכמ"ש התוספות בר"פ כשם
(דף כ"ח) ד"ה זו יע"ש. ועוד משום דדוקא היכא דהנישואין היו באיסור הוא דאמרינן דמפסדת כתובתה אבל
היכא שנישואיה בהיתר היו אינה מפסדת משנה למלך שם הלכה ה

⁹ ואני תמיה בדין זה דנהי דעיכוב השתייה בא ממנו מ"מ למה נוטלת כתובה דהא תנן בפרק המדיר (דף ע"ב)
ואלו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית וכו' ואין ספק דאשת איש שנתייחדה עוברת על דת
משה היא דהא קי"ל דיחוד אסור מן התורה, עוד דאף דנימא דאין איסורו כי אם מדרבנן מ"מ פשיטא דלא
גרע יחוד מראשה פרוע בקלתה, לדידי היה ראוי שאפילו ששתתה ונמצאת טהורה אם היה בעלה רוצה
לגרשה לפי שעברה על דת לא היתה נוטלת כתובה. וראיתי תשובה אחת למהר"ם והיא בתשובת הרשב"א
סי' תתס"ו שכתב גבי עוברת על דת שמתרין בה בעדים הזהרי שלא תעבורי עוד ואם תעבורי עוד תפסדי
כתובתיך ותצאי בלא כתובה ע"כ וכ"כ הרא"ש סוף כלל ל"ב. ובוזה ניהא דכל שבעלה אינו רוצה להשקותה
דנוטלת כתובה משום דאי משום עוברת על דת הרי לא התרה בה שאם תעבור תפסיד כתובה ואי משום
דנאסרה עליו, הרי היא רוצה לשתות ואם הוא אינו רוצה להשקותה יוציא ויתן כתובתה. והנראה אצלי
דבירורן של דברים הוא זה דלא מצינו בשום מקום דאם האשה אכלה חלב ודם שתצא בלא כתובה אלא
דעוברת על דת דוקא שמכשלת את בעלה ונודרת ואינה מקיימת משום דקי"ל בעון נדרים בנים מתים אבל
משום איסורא דידה לא היתה מפסדת כתובה. ודת יהודית שיוצאה בלא כתובה כיון שעשתה דבר פריצות
אימור זונה היא וזינתה תחתיו ומש"ה הפסידה כתובתה לא משום האיסור עצמו ולפיכך בהתברר לנו דאשה
זו שעברה על דת יהודית טהורה היא ואין בה עון אשר חטא כגון ע"י שתיית מי סוטה פשיטא דאינה מפסדת
כתובה שהרי לפי שעשתה איסור לא מפני זה תפסיד כתובתה. ומש"ה במי שבעלה אינו רוצה להשקותה
והיא אומרת שרוצה לשתות ולברר שהיא טהורה והוא אינו רוצה לברר אינה מפסדת כתובה וזה נ"ל שהוא
אמיתותן של דברים. משנה למלך שם. ונ"ל דלא קשה מידי עיין פכ"ב מהל' איסורי ביאה הי"ב דכל שבעלה
בעיר אין חוששת לייחוד והיינו דבברכות דף ל"א אמרה חנה ואם לאו אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי. ועם
היות שהחכם המופלא מ' יוסף חזן מאזמיר הראה לי סתירה מתרומת הדשן סימן רמ"ד י"ל דרבנו פליג בזה
ובלא"ה נראה דאין ייחוד בכלל עוברת על דת עיין מ"ש פכ"ד מהל' אישות הכ"ה ועיין מ"ש פ"א מהל' סוטה
ה"ה. מרכבת המשנה שם. וקצת צ"ע על המל"מ שהוא אין אוסרין על הייחוד כמבואר כתובות יג. ובייחוד
דאשת איש אף אין מלקין וא"כ ע"כ שאינה עוברת על דת בזה.

¹⁰ עיין מעשה רקח שכתב לתרץ על קושיית המשנה למלך הנ"ל והנראה לענ"ד דאח"כ דעוברת על דת היא
כיון שנסתרה באיסור ועברה ג"כ על קינויו וכבר הענישתה תורה בביזיון שעושה לה הכהן גדול בפריעת
ראשה וקריעת בגדיה וחבל מצרי שהיה קושר למעלה מדריה וכו' מפני האיסור שעשתה וכיון שכן היא תאמר
לו למה אפסיד כתובתי כיון שהתורה הענישתני טוב לי לסבול העונש שהוא לפי שעה ולא אפסיד כתובתי
משא"כ בעוברת על דת שאין בה מי סוטה שלא חייבה תורה המי סוטה אלא ע"י קינוי וסתירה אין לנו עונש
אחר כי אם הפסד כתובתה. עכ"ל וצ"ע דלפי"ז נוטלת כתובתה רק באמר אחר שהביאוה וסתרו בגדיה וכו'
אבל אם הביאה ומיד אמר בעלה איני משקה תפסיד כתובתה והו"ל לרבינו לפרש וצ"ע. אולם אפשר שיכולה

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מַסְכַּת סוּטָה

ומשאמר אמר שאינו רוצה להשקותה שוב אינו יכול להשקותה¹¹.
הבא על אשה בלא קידושין¹², אם חזר ולקחה וקינא לה אינו יכול להשקותה¹³ אינה
מפסדת כתובתה ואף שהיא היתה סיבת העון. כיון שהנישואין היו בהיתר¹⁴.

ד. מתו בעליהן עד שלא שתו ... או שותות או לא נוטלות כתובתן

אשה¹⁵ העומדת לשתות, ומת בעלה קודם שתשתה, כבר התבאר במסכת
יבמות דף לה: שמתוך שאינה שותה¹⁶, שנאמר (במדבר ה פסוק טו) וְהָבִיִּיא
הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֶּהֱן וְהָרִי הוּא אִינוֹ אִינָה נוטלת כתובתה.

ה. מעוברת חבירו ומניקת חבירו ... יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן

מעוברת¹⁷ ומניקה מקנא לה ומשקה אותה כמות שהיא, שאין ממתינין לה
עד שתלד או תגמור להניק¹⁸, כמו שיבואר להלן דף כו. בעזה"י.

עבר ונשא¹⁹ מעוברת חבירו ומניקת חבירו, הרי זו שותה שאין כאן עבירה,
שהרי יכול הוא להפרישה עד כ"ד חדש ולהחזירה, ולכך ראוייה לאישות
היא²⁰, וצריכה להמתין עד שתלד או תגמור להניק²¹.

לומר אני רוצה הייתי לעבור בזיון זה כדי לקבל כתובתי אך אתה הוא המונע הן מצד שבעלתני הן מצד שאינך
רוצה להשקות, ולהכי נוטלת.

¹¹ משנה למלך שם

¹² דפשיטא דאינו מנוקה מעון דהא אליבא דרבנו לוקה וכמ"ש לעיל בריש הלכות אישות

¹³ משום דאינו מנוקה מעון

¹⁴ משום דדוקא היבא דהנישואין היו באיסור הוא דאמרינן דמפסדת כתובתה. משנה למלך שם

¹⁵ רמב"ם שם הלכה ז

¹⁶ כסף משנה שם

¹⁷ רמב"ם שם

¹⁸ ואין חוששים שמא ייהרג הולד. ביאר כאו ומל"מ

¹⁹ רמב"ם שם הלכה ט

²⁰ הרי דלא החמירו בגזירה זו כל כך א"כ העובר על דבריהם לא מחשב אינו מנוקה מעון ולא הוי כמו נושא
נתינה וכמ"ש בדיבור הקודם דיש לחלק בין איסור דרבנן החמור אצלם לשאינו חמור. קובץ על יד

²¹ ודע דבמעוברת חבירו אפילו דקי"ל כחכמים דשותה מ"מ אליבא דתוס' צריכה להמתין עד שתלד דודאי
לא גרע ממעוברת עצמו ולפי מ"ש לעיל אפשר דהבא אף רש"י ורבנו יודו דממתינין דשאני מעוברת עצמו
דהולדות שלו ורשאי הוא בשלו ואינו רשאי בשל חבירו. וא"ת בין לרש"י בין לתוס' מאי אשמעינן הברייתא
במעוברת עצמו הא ממעוברת חבירו ילפינן לה דע"כ לא קאמר ר"מ דאינה שותה אלא משום דאינה ראוייה
לו הא לאו הכי שותה ולרבנן כיון דיכול להחזירה שותה. הא לא קשיא משום דהו"א דמעוברת חבירו מיירי
בשקינא לה לאחר שילדה ור"מ אית ליה דאינה שותה משום דנשאה באיסור ואינה ראוייה לו וחכמים ס"ל

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

ו. איילונית וזקינה ושאונה ראוייה לילד לא נוטלות כתובה ולא שותות

מי שאין²² לו אשה הראויה לילד, ולא בנים, ונשא עקרה או זקנה או אילונית אינה שותה ולא נוטלת כתובה,

היו לו בנים או אשה אחרת ראוייה לילד, הרי זה משקה אותה אף על פי שהיא זקנה או עקרה או אילונית ואינה ראוייה לילד שלא נאמר בתורה (במדבר ה פסוק כח) וְנָקְתָהּ וְנִזְרְעָה זֶרַע אֶל־אֵלֶּה בְּרֵאיוֹתָ לִילְד שֶׁאִם הִיְתָה יוֹלֶדֶת בַּצֶּעַר תִּלְד בְּרִיּוֹת הִיא דְּרֵכָה לִילְד נִקְבוֹת תִּלְד זָכָרִים. ולא הקפידה תורה שתהא האשה הזאת ראוייה לילד.

ז. אשת כהן שותה ומותרת לבעלה

שוטה ששתת מי המרים²³ ולא מתה מיד, הרי היא מותרת לבעלה, ואפילו היה כהן. ואף על פי שהתחילו החלאים לבוא עליה, וחלו שאר איבריה, הואיל ולא צבתה בטנה ולא התחיל ירכה לנפול הרי זו מותרת, אבל משהתחיל בטנה לצבות וירכה לנפול, הרי זו אסורה ודאית.

ח. אשת סרים שותה

הניורת²⁴ והמשוחררת, ואשת הגר ואשת עבד משוחרר, וממזרת ואשת ממזר²⁵, ואשת הסרים בין סרים חמה בין סרים אדם²⁶ המותרות לבעליהן, הרי הן ככל הנשים ושותות.

דחיא ראוייה לו אבל בעודה מעוברת עדיין לא למדנו אם שותה או אם מקנא לה אליבא דהתוספות וזה לא למדנו אלא ממעוברת עצמו ודוק;
²² רמב"ם שם הלכה י

²³ רמב"ם שם פרק ג הלכה כא

²⁴ רמב"ם שם פרק ב הלכה ו

²⁵ מרן ז"ל כתב דהגירסא הנכונה בדברי רבינו היא ממזרת אשת ממזר כלומר שהיא מותרת לו דאלו ממזרת לישראל או ממזר לישראלית כיון שיש איסור בנישואיה אינה שותה וכו' ע"כ. ולא ידעתי למה לא נחה דעתו ז"ל בגירסתו שהרי הדין פשוט דממזר מותר בניורת ומשוחררת דקהל גרים לא אקרי קהל ע"כ נראה שנתכוון ממש לפי האמור דלאו דוקא אשת ממזר לממזר קאמר אלא שתהא ראוייה לו דהיינו גיורת ומשוחררת. מעשה רקח שם.

²⁶ צ"ל דמיירי בששתה כוס של עיקרין שמותרות לו וקרי ליה סרים אדם לפי שע"י אדם בא לו. כסף משנה שם ול"נ דרבינו מיירי בסרים אדם ממש שהוא פצוע דכא אלא דמיירי שנשא גיורת או משוחררת או נתינה או אחת מן הספיקות שכל אלו מותרות לפצוע דכא וכמ"ש רפ"ו מהלכות איסורי ביאה. וזהו שכתב המותרות לבעליהן שההיתר בא מצידן וזה נ"ל שהוא פשוט דברי רבינו. משנה למלך שם

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

הלכה למעשה

ט. ע"י כל עריות מקנין חוץ מן הקטן וממי שאינו איש

ביצד הקינוי²⁷, בעלה אומר לה בפני שנים אל תסתרי עם איש פלוני אפילו הוא אביה²⁸, או אחיה או גוי, או שחוף פירוש שאינו מתקשה ואינו מוליד, והוא שיהיה גדול, אבל אם אמר לה אל תסתרי עם פלוני והוא קטן פחות מבן תשע²⁹, או עם בהמה לא הוי קינוי, דאיש כתיב בפרשה למעוטי קטן ומי שאינו איש דהיינו בהמה.

י. ואלו שב"ד מקנין להן מי שנתחרש בעלה או נשתטה או שהיה חבוש בבית האסורים לא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מכתובתה

מי שנתחרש³⁰ בעלה או נשתטה, או היה במדינה אחרת, או שהיה חבוש בבית האסורים, ושמעו ב"ד שהעם מרננין אחריה, קוראין לה הב"ד³¹ ואומרים לה אל תסתרי עם איש פלוני. ואם באו עדים אח"כ שנסתרה עמו ושהתה עמו כדי טומאה, אוסרים אותה על בעלה לעולם והפסידה כתובתה, וקורעין הב"ד את כתובתה, וכשיבא בעלה או יבריא או יצא מבית האסורים, יתן לה גט.

אם³² יצא הבעל מבית האסורים ואמר, שלמפרע לא היה ניהא ליה בקינוי, אינה אסורה עליו.

²⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קעח ב

²⁸ אף על גב יחוד מותר עם אביה מ"מ כשמקנא לה אסור להתייחד עמו. כ"ש שם ב

²⁹ מבואר ברמב"ם שם פרק א הלכה ו דהיינו פחות מבן ט' הא בן ט' ויום אחד מדאוסר אשתו בביאתו כמבואר סנהדרין דף נ"ה ע"ב אף מקנ' על ידו. בית מאיר שם. וכ' בכסף משנה שם דאף ע"ג דבגמ' איתא איש אמר רחמנא ולא קטן משמע ל' לרבינו דלא מימעט קטן אלא כשהוא פחות מבן ט' שאינו ראוי לשכיבה כו' ע"ש וע' בפ"י הרע"ב פ"ד דסוטה מ"ד שכ' ולי נראה קטן פחות מבן י"ג שנה ויום א' ולא הביא סימנים כו' ובתוס' רע"ק איגר ז"ל שם כתב דנראה שכן מוכח דעת התוס' יבמות דף נ"ח ע"ב בד"ה ע"י גלגול ע"ש. ולא ידעתי למה לא הזכיר דברי התוס' במקומו בסוטה דף כ"ז ע"ב בד"ה אבל ע"ש. פתחי תשובה שם ד

³⁰ שו"ע ונו"כ שם יג

³¹ ועיין פ"ת שם כו שנחלקו הנוב"י דס"ל דרק ב"ד עצמם אבל אין קינוי על ידי שליח בית דין והחת"ס ס"ל דקינוי ע"י שליח ב"ד הוי קינוי כל שאמר לה בלשון קינוי ע"ש וכן מבואר עוד בדבריו סי' ק"י שם שאם שליח ב"ד אמר לה בעדים אל תסתרי עם פלוני ויש עדים שנסתרה אח"כ נאסרה על בעלה מדינא כו'.

³² בתשו' נו"ב תניינא סי' קנ"ט מובא בפ"ת שם כו

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

לא מצינו רשות לב"ד לקנאות אלא כשאין הבעל לפנייהם, אבל אם הבעל כאן ואינו מקפיד על אשתו כי תנאפנה, אין בקינוי ב"ד כלום, ואף על פי שהכריחוהו שעל כרחו ענה אמר, כיון שע"כ הי' מסתמא מחל לה הקינוי³³.

דף כד:

הלכתא למשיחא

יא. משקדמה שכיבת בעל לבועל ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל

נשואה שקינא לה ונסתרה³⁴ קודם שיבעול אותה בעלה³⁵, אינה שותה ויוצאה בלא כתובה, ואסורה עליו לעולם. שני' (שם פסוק כ) וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת שְׂכָבְתוֹ מִבְּלַעְדֵי אִישׁךָ שְׁקִדְמָה שְׁכִיבַת הַבַּעַל לְשִׁכִּיבַת הַבּוֹעֵל. וכל ביאה שאינו קונה ביבמה, כגון ישן או שכור, לא קרינן בה מבלעדי אישך ואינה שותה³⁶.

הלכה למעשה

יב. לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה

כבר התבאר במסכת יבמות דף נג: שאין קנין היבמה כשאר קניני קידושין בסתם אשה, שמן התורה אינו צריך לקדש את יבמתו שאין קידושין תופסים באשת אחיו³⁷, אלא שזו אשתו היא שהקנוה לו מן השמים³⁸ וקונה אותה

³³ שם.

³⁴ רמב"ם שם פרק ב הלכה ה ולהלן דף כו יבואר שקינא לארוסתו או לזקוקתו ונסתרה אחר שנשאה, הרי זו שותה כשאר כל הנשים,

³⁵ הגה זה פשוט דאם בא עליה בזנות בעודה פנוי' לא מיקרי קדמה שכיבת הבעל וכן אפי' אם היתה נשואה לו וגירשה והחזירה וקינא לה ונסתרה קודם שבעלה לאחר הקדושין השניים לא מקרי קדמה שכיבת הבעל אף שכבר בא עליה בנישואין הראשונים משום דבעינן דוקא קדמה שכיבת הבעל בקדושין אלו וכן יש לדקדק מסוניא דיבמות פרק הבע"י (דף נ"ח) ומסוניא דסוטה ר"י פרק ארוסה ע"ש אמנם אני מסתפק היכא שקידשה בביאה ונכנסה לחופה ולא נבעלה וקינא לה ונסתרה מהו שתשתה. עמק המלך שם

³⁶ משנה למלך שם

³⁷ עי' בדברי השואל בשו"ת מהרי"ק שרש קלמ' (קלח) ד"ה ועוד שאתה וכו', ומש"כ מהרי"ק שם וזרע אברהם סי' כד אות ב, בד' השואל הנ"ל.

³⁸ עיין בפיהמ"ש כאן

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

בביאה שמצות היבום בביאה³⁹ היא הגורמת שתהא קנויה לו, ולפיכך הבא⁴⁰ על יבמתו אפילו באונס קנאה שכל שנתקיימה המצוה נעשית כאשתו.

ואף הבא על יבמתו שלא כדרכה קנאה⁴¹ על אף שביאה שלא כדרכה אינה ראויה להקמת זרע⁴² שנאמר (דברים כה פסוק ה) יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ וּלְקַחְהָ לוֹ וְגו', "יבא עליה" כדרכה, "ולקחה" לרבות שלא כדרכה.

אף הבא על יבמתו בעל כרחו⁴³, קנאה ויורשה ומיטמא לה, והרי היא כאשתו לכל דבר. וכן אם בא עליה בין בשוגג ובין במזיד⁴⁴, בין באונס ובין ברצון, ואפילו הוא שוגג והיא מזידה, הוא מזיד והיא שוגגת, הוא אנוס והיא אינה אנוסה, היא אנוסה והוא אינו אנוס, קנה, שאשה הקנו לו מן השמים ולכן באיזה צד שיהיה, קנה קנין גמור⁴⁵.

ומה שביאת⁴⁶ שוגג ואונס קנה ביבמתו בכל דרך, דוקא שנפלה לו מן הנישואין, שריבתה התורה שבביאה זו תהיה אשתו בכל אופן כמו שהיתה אשת אחיו, אבל אם נפלה לו מן האירוסין אינו קונה בביאת שוגג ואונס אלא לירש בנכסי אחיו ולהוציאה בגט ולפטור צרתה, שהתורה אמרה יקום על שם אחיו לנחלה והרי קם, והיא אשתו כמו שהיתה אשת אחיו.

אבל ליורשה ולטמא לה ולהפר נדריה לא קנאה בביאת שוגג ואונס, שגם לאחיו לא היו לו כח בדברים הללו בעודה ארוסה, ואם היה אחיו בא עליה ביאת שוגג ואונס אחר שאירסה לא היה מכניסה בזה שתהיה ברשותו לדברים הללו, עד שיעשה נישואין גמורין כלומר שיכניס לחופה כך גם לאאלים כח היבם לקנות אותה בביאת שוגג ואונס לדברים הללו עד שיעשה בה ביאה בכונה שהיא נישואין שנתנה התורה ליבם, שאין יפה כחו לגבי יבימתו מכח אחיו המת, שהרי הוא מכחו בא ובמקומו הוא עומד.

³⁹ או"ש יבום פ"א ה"א

⁴⁰ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קסו ז

⁴¹ טור אהע"ז קסו. ובשו"ע השמיט. אע"ג להקים שם אחיו כתיב כתבו תוספות הקרא אתי למעט כשאין ראויים היבם והיבמה להקים פרט איילוניות והסרים אבל כשראויים להקים אף בביאה זו א"א להקים קונה. ב"ש שם ו

⁴² רמב"ן ורשב"א יבמות נד א, בשם תוס', ריטב"א שם; מאירי שם בשם י"מ. וצ"ל שהעראה אינה חשובה כ"כ "אינה ראויה להקמת שם" כמו שלא כדרכה, ולכן העראה נלמדת מגז"ש

⁴³ שו"ע ונו"כ שם ז

⁴⁴ אף לשיטת הפוסקים דסבירא להו מ"ח קודם כאבא שאול דאמר הכונס לשם זנות לשם נוי כאלו נוגע בערוה מ"מ בדיעבד קונה כ"כ הנ"י, ולמעטמו אזיל דכתב ר"פ הע"י אבא שאול מדרבנן קאמר דאסור לייבם לשם נוי מ"ה ס"ל בדיעבד קונה כיון מדאורייתא ליכא איסור, מיהו י"ל אף אם היה מדאורייתא אסור לייבם לשם נוי או ד"א מ"מ קנה אותה. ב"ש שם ה ועיי' בית מאיר שם חלק עליו וז"ל "ולע"ד דברי הנ"י ברורים דאלו ד"ת כל לשם ד"א פוגע בערוה דאשת אח ע"כ דלא הותר לו האיסור דאשת אח אלא דרך מצוה א"כ בנושא לשם ד"א איך אפשר שיקנה הא אין קדו' תופסין בה". וכן השיג עליו בשי למורה שם

⁴⁵ פיהמ"ש שם

⁴⁶ שו"ע שם ט

הלכה למעשה ולמשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

העראה יש אומרים דלא קנה ג"כ ביבמה שנפלה לו מן האירוסין לענין ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה, שמן האירוסין ביאה גמורה בעינן לקנותה לדברים הללו, ויש אומרים שאף מן האירוסין קונה קנין גמור בהעראה, שהרי העראה ביאה הוא לכל דבר וקניא נמי בעלמא וקניא הכא⁴⁷.

⁴⁷ דדוקא שוגג ואונס דבעלמא לא קנה ה"נ לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשת יבום שריבתה בה התורה אבל העראה דבעלמא קונה ה"נ קונה לכל דבר